

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Carmen Jauregi Ulazia

*Andoain,
Gipuzkoa
(1934)*

Aurkibidea

Biografia

Irungo Bentan jaio zen. Gurasoak Amezketatik joan ziren bertara eta han baserria errentan hartu zuten. Dirutan ez baina, etekinak erdi bana eginez ordaintzen zioten etxearen errenta nagusiei. Nagusien alabak bizikletetan joaten zirenean, haien usaina gogoan zuela kontatzen zuen Carmenek. Zazpi senide ziren (lau neska eta hiru mutil) eta bera gazteena zen. Egunero aita kargatzen zion astoa esnearekin eta topoa hartzen zuen Irunen esnea saltzeko. Astoak bidea ongi ezagutzen zuela zioen, eta trena noiz zetorren ere ederki sumatzen zuela. Bere ahizparen koinatuarekin ibiltzen hasi zen Hondarribiko festa batzuetan eta harekin ezkondu zen Andoainera. Bertan bizi izan da geroztik.

Zintak

AND-017

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Ansa, Ainhoa
- **Data:** 2010-04-19
- **Iraupena:** 80 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider

Pasarteak

1. Jaiotetxeko fruta, esnea eta astoa

- **Erref:** AND-017/002
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 00:00:16. **Bukatu:** 00:01:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Baserria » Baserriko lanak » Baratzeta eta soroa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Irunen jaio zen eta etxe hartan zer lan egiten zuten aipatzen du. Fruta asko

zegoen han eta esne asko biltzen zuten. Asto argia zeukaten, treneko ordutegiak ondo kontrolatzen zituen.

2. Gela garbiak eta nagusiekin zuten tratua

- **Erref:** AND-017/005
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:07:58. **Bukatu:** 00:10:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Etxeko lanak ahizpen artean egiten zituzten. Lixiba eta xaboia erabiltzen zituzten garbiketatarako. Arropak zuriago ateratzeko, xaboitu eta "al verde" jartzen zituzten. Noizean behin nagusiak etortzen ziren etxera, eta gelarik garbienean egiten zuten lo. Nagusiekin erdi banako tratua zeukaten etxean egoteagatik.

3. Esnea banatzean bisitatzen zuen jendea

- **Erref:** AND-017/007
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:11:28. **Bukatu:** 00:13:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Iritziak » Bizitzarekiko ikuspegia

Laburpena:

Esnea saltzen ibiltzen zenean, etxe batean oso tratua ematen zioten nahiz eta pobreak izan. Esnea banatzen aritzen zenean, zer ordutegi izaten zuen azaltzen du.

4. 10 hilabete baino gehiagoko haurdunaldia

- **Erref:** AND-017/009
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:13:51. **Bukatu:** 00:15:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

4 seme-alaba eduki izan ditu, baina bi hil egin zitzaizkion jaioberritan. Hil zen haurretako batekin, 10 hilabete baino gehiagoko haurdunaldia izan zuen.

5. 10 hilabeteko haurdunaldiaren ostean, erditze gogorra

- **Erref:** AND-017/011
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:15:22. **Bukatu:** 00:16:15

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikak eta sasimedikak

Laburpena:

10 hilabete egon zen haurdun, baina medikak ez zion garrantzirik eman. Azkenean, haurra erditzeko min handiak pasa zituen zesarerik ez baitzieten egin, eta haur hura hil egin zen jaio eta 24 ordura.

6. Haurra izateko prestatzen

- **Erref:** AND-017/013
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:16:22. **Bukatu:** 00:17:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Lehen etxean izaten ziren umeak. Haurdun zeudela, kamisoi luzea erabiltzen zuten. Medikua etortzen zenerako, dena garbi-garbi izaten zuten. Sehaskarik ez zuten etxean, ohe txiki bat baizik.

7. Etxean makina bat lan

- **Erref:** AND-017/015
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:18:31. **Bukatu:** 00:20:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Goizean astoarekin esnea banatzen ibili ostean, etxean egiten zuen lan: sukaldeko lanak egin, ganaduarentzako jatena prestatu... Sukaldea nolakoa zen azaltzen du: hasieran, su baxua zeukaten; gerora, ekonomika ekarri zuten. Su baxuko eltzeak nola jartzen ziren aipatzen du.

8. Eskola baino nahiago etxeko lanak

- **Erref:** AND-017/017
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:22:11. **Bukatu:** 00:23:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Eskolara joatea baino gehiago gustatzen zitzaion etxeko lanetan aritzea.

Arrain freskoa jateko ez zuten arazorik izaten. Esnea banatzen aritu ostean lortutako diruarekin, janaria erosten zuen Carmenek.

9. Fruta lortzeko, zuhaitzak zaindu behar

- **Erref:** AND-017/018
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:23:49. **Bukatu:** 00:25:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Fruta klase asko zeukaten etxean. Fruta-arbolen enborra karearekin zuritzen zuen aitak, horrela zomorroak uxatzeko; kimatu ere egiten zituen aitak arbolak.

10. Lurra lantzeko ordutegiak eta garaiak

- **Erref:** AND-017/019
- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 00:25:14. **Bukatu:** 00:28:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserría » Baserriko lanak » Artoa
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:

<p>Lurra lantzeko, goldea, harria eta karramarroa erabiltzen zituzten. Artoa eskuz ereiten zuten. Goizeko 04:30ean jaikitzen ziren artoa jorratzeko, horrela eguzkiaren beroa saihesten baitzuten. Artoa eta babarrunaren garaia noiz izaten den aipatzen du.</p>

11. Artoa zuritzeko egunak

- **Erref:** AND-017/021
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:28:26. **Bukatu:** 00:30:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Artoa

Laburpena:

<p>Artoa zuritu edo taloa erretzeko aukera ematen zioten Carmeni. Artoa zuritzeko egunetan giro ona izaten zuten. Aletutako artoarekin zer egiten zen azaltzen du.</p>

12. Etxean zezena bazuten

- **Erref:** AND-017/022
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:30:19. **Bukatu:** 00:31:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

10 behi eta zezena zeuzkaten etxean. Zezenak inguruko baserrietako behiak estaltzearen truke, dirua kobratzen zuten beraiek.

13. Zezenaren eta behien eginkizunak baserrian

- **Erref:** AND-017/024
- **Iraupena:** 0:02:23. **Hasi:** 00:31:58. **Bukatu:** 00:34:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Zezena zeukaten etxean, eta zezen hark inguruko baserrietako behiak estaltzeagatik dirua kobratzen zuten beraiek. Etxean ez zuten idi parerik; behiekin egiten zituzten soroko lanak. Behien jatena zer-nolakoa izaten zen azaltzen du.

14. Sariak irabazten zituen zezen dotorea

- **Erref:** AND-017/026
- **Iraupena:** 0:03:26. **Hasi:** 00:34:52. **Bukatu:** 00:38:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Behiek etxeko askatik edaten zuten. Ganaduen sariak izaten zirenean, zezena eramaten zuten hara, eta saria irabazi izan dute hala. Behin, zezena egarri zenean, hari ura emateko izandako gorabeherak kontatzen ditu. Zezena ikaragarria zen. Saria emateko, zeri begiratzen zitzaion azaltzen du: atzeari, muturrari, bizkarrari, adarre...

15. San Martzialetako ganaduen sariak

- **Erref:** AND-017/028
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:38:58. **Bukatu:** 00:40:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

Ganaduen sariak Irungo udaletxearen plazan ematen ziren, San Martzialetan. Irunen San Martzialak eta San Pedroak ospatzen ziren.

16. Irungo alardeko giroa lehen

- **Erref:** AND-017/030
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:40:55. **Bukatu:** 00:41:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

San Martzial egunean, kanpoko jende asko etortzen zitzaien etxera. Irungo alardeko giroa nolakoa izaten zen azaltzen du.

17. Gabon eguneko jaiotza eta eskea

- **Erref:** AND-017/032
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:42:19. **Bukatu:** 00:44:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:

<p>Gabon egunean eskean aritzen ziren jaiotzarekin. Jaiotza haiek nolakoak izaten ziren azaltzen du. Etxez etxe kantak abesten zituzten, eta haietako bat abesten du. Sos batzuk ateratzen zituzten egun hartan, eta irabazitakoa amari ematen zioten.</p>

18. Urtezaharretan etxera abestera etortzen zirenekoa

- **Erref:** AND-017/033
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:44:06. **Bukatu:** 00:45:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erljioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

<p>Urtezaharretan etxera etortzen ziren abestera gauean, eta ilusio handia egiten zien horrek.</p>

19. "Colegio del Pilarren" ibili zeneko garaia

- **Erref:** AND-017/037
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:48:11. **Bukatu:** 00:50:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Sokasaltoan ibiltzen ziren umetan. Eskolara joaten zen, Irungo "Colegio del Pilarrera"; dena gaztelaniaz ikasten zuten. Mojen eskola zen hura, eta Pilarko festa ospatzeko, bakoitzak ahal zuen janaria eramaten zuen. Uniformea erabiltzen zuten eta nolakoa zen deskribatzen du.

20. 16 urterekin hasi mutil-lagunarekin eta 21 urterekin ezkondu

- **Erref:** AND-017/041
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:54:59. **Bukatu:** 00:56:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Gaztetan bilerak egiten ziren Irungo Bentas auzoan. 16 urterekin hasi zen mutil-lagunarekin ateratzen eta 21 urterekin ezkondu zen. Elizan bikoteka sartzen ziren. Orduko bilerak eta dantza-saioak nolakoak izaten ziren azaltzen du.

21. Mutil-laguna etxean lehendik ezagutzen zuten

- **Erref:** AND-017/043
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:57:02. **Bukatu:** 00:59:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Mutil-lagunarekin hasi zenekoa kontatzen du: etxean ezaguna zen, haren anaia Carmenen ahizparekin ezkondu baitzegoen. Lehen dena bekatu zen.

22. Ezkontzako arreea

- **Erref:** AND-017/046
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 01:00:14. **Bukatu:** 01:02:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

<p>Ezkontzeko, dotea prestatu behar izaten zuten: Andoainen etxea, maindireak, toaillak, azpiko arropak...</p>

Transkripzioa

- Ze pauso izaten zian ordun? Dotia eta... izaten al zian prestatu beharreko...
- A! Dotia... hoixe! Onbre! "Había que preparar". Harek etxia in zun. Ezkondu ta... Ezkondu ta etxia in, urte batian in zittun. Etxe hau.

- Andoaiñen?
 - Hemen, Andoaiñen. Hau.
 - Joxe nongoa zan?
 - Zizurkilkua. Baiña aitta Amezketatik etorriik, e! Ta zeozer parientiak itten giñanak, gaiñea, e!
 - Hara!
 - Sí, sí.
 - Ta, ordun, Andoaiñen beak etxia in zun.
 - Beak etxia in zun.
 - Buruntzan.
 - Bai, Buruntzan. Hemengo arreba... Hor bizi da arreba. Bueno, hil zian denak. Ta horko terrenua eman zigun ta etxe hau in gendun.
 - Eta zure dotia, berriz, zein izan zan?
 - A! Nere dotia, pues, “buen dote: tres docenas de sábanas”...
 - Maindiriak?
 - Maindiriak. Eta muebliak´e nik ekarri nittun. Sí. Sí, sí, sí.
 - Beitu. Eta arreo ona edo dote...
 - Bai, arreua esaten zitzaion, bai. Honek hala esaten ziten; “Oi! Ni gutxigokin etorri nitzan”. Hoik´e senide asko zian nere gizona-ta. Ta...
 - Sei... nola esan dezu? Sei juego-edo maindiriana.
 - Bai, bai.
 - Nola esan dezu?
 - Sei...
 - Ze gehio akordatzzen zea?
 - Pues, geo toallak´e bai. Toallak´e oso earrak. Eta geo azpiko arropak eta... dena hola, behar dan gauza dena. Bai. Ni oso gustoa. Bai. Y así.
 - Arreoa erakutsi beharrik izaten al zan?
 - Ez, ez, ez, iñoi ez, e! Iñoi ez. Arreoa eakutsi ez. Ez.
 - Batzuk esaten baitue o leku batzutan bazen ohitura etxea etorri ta...
 - Bai. “No sé, oye, ahora que dices, no sé si yo también no enseñé, ¿eh? a alguien”. Balitteke hoi, e? Balitteke.

23. Etxean kantatzeko ohitura zeukaten

- **Erref:** AND-017/055
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 01:09:34. **Bukatu:** 01:11:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:

<p>Lehen bazuten kantatzeko ohitura. Apaizak erakusten zizkien bertsoak. Ahizpak txikia zenean bota zuen bertso baten zer kontatzen zuen azaltzen du.</p>

Transkripzioa

- Eta lehen hitz eitten ai giñan pixkat garai bateko kantataz eta bertsoaz eta...
 - Bai.
 - Ohitturik bazenuen kantatzeko?
 - Kantatzeko? Bai. A! Gue ahizpa marmita garbitzen ta kantari aitzen zan. Bagenun guk ohitura kantatzen aitzeko, bai. Hure behintzat asko. Ta ni´re bai. Kantatzen gendun.

- Irratirykan eta hola ba al zenuen? Irratirik eta telebistarik eta.
- Ez, ordun telebistaik ez zan. Ez, ez, ez, ez.
- Ordun, entretenitzeko, nonbaitte bertson batzuk ikasi biharko zian.
- Bai, bai. Elizaa juten giñan. Apaizak eakusten zizkigun. Apaizak, bai, bersuak botatzeko geo.
- Badakazu goguan bertso zaharrik edo...?
- No. Ez. Ez naiz gogoatzen. Gue... Nee ahizpa mojak —gogoatzen naiz— oso txikiya bersua bota zun: “Amatxo, ni txiki-txikiya naiz, baiño tori muxu bat”, ta bestia: “Amatxo, ni naiz askoz haundigua, baiño tori beste bat”.
Hoixe gogoatzen naiz, “pero más no me acuerdo”...
- Bertsotan hola?
- Bai.
- Zuek bota?
- Txikik ziala nere ahizpa mojak eta. Bai. Bai.
- Zaletasuna bai behintzat.
- Bai.

24. Hizketako akatsa zuzentzen

- **Erref:** AND-017/057
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 01:16:45. **Bukatu:** 01:18:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Hizketan akatsa zuen, eta hura zuzentzeko egindakoa kontatzen du.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-12-20

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com